

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Redazione ed amministrazione
Piazza Adamich.

Előfizetési ár — Associazione:
Egy évre . . . . . Per 1 anno 6.— fit
Félévre . . . . . » 6 mesi 3.— »
Negyedévre . . . . . » 3 » 1.50 »
2 hóra . . . . . » 2 » 1.— »
Külföldre 1 évre . Per l'estero 8.— »

FIUME

Kereskedelmi-, tengerészeti- és társadalmi lap.

Giornale commerciale, marittimo e sociale.

Hirdetések és nyiltterek:
Ölvetének árszabály szerint a kiadó
hivatalban, (Piazza Adamich).

Továbbá és kizárólag:
Goldberger A. V. hirdetői irodá-
ában Budapest, Váci-utca, Oppel-
B-nél, Bécs, Stubenbastei N. 2.

Inserzioni ed articoli comunicati si assu-
mono nell'ufficio di spedizione in Fiume
Piazza Adamich.

1889 Julius 7

Megjelenik minden vasárnap

7 Luglio 1889

A fumei tanintézetek

Ritka város dicsekedhetik az anyaországban oly számos tanintézet-
zettel, mint a magyar kikötő vá-
ros. — Hogy ez intézetek megfö-
lelnek-e a modern igényeknek, s
állanak-e a tanügynek oly ni-
vóján, hogy azok a kritikát minden
tekintetben kiállhassák, arra
természetesen, ha határozott ta-
gadással nem is felelhetünk, még
sem nyilatkozhatunk oly teljes el-
ismeréssel, mely az igazság rová-
sára ne eshetnék. — Egyet azon-
ban el kell ismernünk, hogy Fiume-
ben a legutóbbi évek alatt a tan-
ügy, úgy az állami, mint a köz-
ségi intézetekben sokat haladt;
— de hogy a haladás nagyobb is
lehetett volna, bizonyítani is fö-
lösleges. — A jeles tanerőknek
nincsen hiányában a kikötő város,
sőt ha e tekintetben igazságosak
akarunk lenni, — úgy az egyes
intézetek tanító testületei elismer-
ést érdemelnek. — Művelt, szak-
képzett és tevékeny kezükre van
bizva e kikötő város ifjúságának
nevelése. — Hogy mindamellett
nincsenek a hibáknak híjjával ez
számos oly tényezőre vezethető
visza, melynek megváltoztatása csak

részben függ a tanerők összességé-
től.

Vannak intézetek, melyekben
hiányzanak a helyes és eredményes
oktatáshoz a szükséges tanszerek,
vannak hol a fegyelem laza, sőt
olyan is van, mely kitógástalan ve-
zetése daczára, aligha felel meg
ama fölfogásnak, mely a magyar
hazajás szempontból ohajtásainkat
kielégíthetné.

Legnagyobb baj azonban a fumei
tanintézeteknél a kellő tankönyvek
hiánya. — Vegyessen használják e-
zekben az osztrák, az olasz, a hor-
vát, a magyar stb intézetekben
tankönyveket elfogadott munká-
kat. A különböző benyomások,
melyeket az ifjúság e könyvekből
merít, bizonyára nem a legjobb
hatással lehet és van a jellemkép-
zésre, s arra a hazafiságra, mely-
nek fejlesztését Fiumében el mu-
lasztani nem lehet, s melyet Fiume
lakossága talányomó részben
magáénak is vall. — Úgy tudjuk
azonban, hogy a tankönyvek egyönt-
etűsége érdekében kormányunk
részéről megtörtént már a kezdé-
ményezés, s hogy a fumei tanin-
tézetekben a magyar iskolai tanter-
veknek megfelelő tankönyvekről már
aközeli jövőben gondoskodva lesz, sőt
mi több már a községi iskolákban is
erre nézve, konkrét megállapodások,

hanem történtek is de legalább van
föndomásunk oly nyilvánulásokról,
melyek a ministeri tantervvel szem-
ben közeledést jelentenek. — Úgy
az iskolaszékeknek, mint a községi
iskolák vezetőjének, kiváló gond-
ját képezi e tervnek megvalósi-
tása. — És ez nem is lehet más-
kép. — Birjanak a fumei községi
iskolák bármily tágkörű autono-
miával a nyelv tekintetében — és
ez jogosan meg is illeti őket —
a tanterv tekintetében, nem kö-
vethetnek más elveket, mint a
melyeket, egy az anyaországgal
szoros kapcsolatban álló város kö-
vethet. Az államnak kötelessége
meghozni ily irányban az áldozo-
tokat az állami iskolákkal szemben,
hogy e tekintetben követhessék e
jó példát a községi iskolák.

Csak az ily egyöntetű mód-
szerek lesz meg a megkívánt e-
redménye, hogy t. i. az olasz
nyelvi ifjúságot a nélkül, hogy
kifogatók az általa természet-
szerüleg szeretett anya nyelvéből,
ama állam rokonszenvező hibeivé
tesszük, melyeket a magyar ki-
kötő város hagyományai, és Fiume-
nek közjogi helyzete megköve-
telnek.

Gróf Zichy Ágost nagyon lel-
kes barátja a fumei tanügynek
általában, de hogy nemes célú

főrekvőseit elérhesse szükséges hoz-
zá a szülők érdeklődése is.

Senki Magyarországon, ki a
közügyek élén áll, nem szivesen
vonja magára a sovimisztikus tö-
rekvőseknek igazságtalan vádasko-
dását!

Külkereskedelmünk.

Ha szemügyre vesszük az ipari
termékek be- és kivitelét Magyar-
országba és Magyarországból, ov-
röl-évre azt tapasztaljuk, hogy
mennyire függünk még a külföld
és különösen Ausztria iparától.
Statisztikailag be van bizonyítva,
hogy még most is az ipari cik-
kek szükségletének nagyobb részét
a külföldről, különösen pedig Ausz-
triából fedezzük. Az elmúlt év sta-
tisztikai adatai is elijesztő követ-
kezetességgel mutatják e jelenség
változatlanágát. Gyakran elhitet-
jük magunkkal, hogy mi is szép
haladást tettünk az iparfejlesztés ter-
rén, de azután megjelennek a nagy
terjedelmű kimutatások, melyek
kétségbe vonhatlanul dokumentál-
ják, hogy nem vagyunk képesek
a külföldi versenytől szabadulni és
iparunk minden erőmegfeszítés da-

A „Fiume“ tárczája

Magyarország és Ragusa.

Irtá: **Tallóczy Lajos.**
(Folytatjuk)

Lajos király 1346. dalmát háborúja
nem volt szerencsés; köze jött a ná-
polyi orgyilkosság, az olasz háborús
időkre halasztotta vele tervének kivite-
lét s 1348-ban szept. 8-án nyolcz évi
fegyverszünetet kötött Velencével, mely-
ről büszkén írja a köztársaság, hogy
„quas cum multo honore nostri domini
et bono nostrorum fidelium processisse
cognoscimus.“¹⁾ Mindamellett Ragusa jó
eleve megérezte, hogy Dalmáciában a
dolgok új rendje következik s midőn
Lajos király Nápolyból visszajövet Vra-
nában partra száll, illés raguzai érsek
három előkelő patricziussal egyetemben
üdvözlö. Velence nagyban csalódott
számításában, azt híván, hogy elkerülte
a veszedelmet, mert Lajos a fegyverszü-
net letelte után, csakugyan véget ve-
tett a dalmát „kérdés“-nek. Egy év sem
telt belé s 1357-ben Velence hatalma
teljesen megtörtött. A király Velencét
gyöngye oldalán: szárazföldön támadta,
ügyes taktikájával meglepven a köztar-
saságot. Győzedelmének kétfős ere-
dménye volt, Dalmácia kétségtelen
fenntartása alá került, s ez által másfe-
lől a Dusan czár alatt a tengeren is el-

hatalmasodott szerbeket, kik nagy czár-
jok halála után (1355) egymás között
viszállkodtak, háború nélkül visszaso-
ritolták.)²⁾

A szerb birodalom, mely a Balkán-
félsziget keleti részén oly fényes állásra
tett szert, mely Velencével, Raguzával
való összeköttetése következtében az
Adria mentén nagy tekintélynek örvén-
dett, a magyar királlyal szemben nem
tudott sikert felmutatni. Hiába kaczer-
kodik Dusan a pápával 1354-ben, ki
szent buzgalmában őt nevezi ki a tör-
ök ellen vezetendő Peresztes-hadak fő-
vezérévé,³⁾ hiába benső barátsága Ve-
lencével, melynek patricziusa volt,⁴⁾ a
magyar politika győzött.

Az 1358. feb. 18. zárai béke, mely-
nek határozmányai már az előző év vé-
gén folytatott tárgyalások alkalmával
formulázattak,⁵⁾ s az 1381. turmi bé-
kekötés⁶⁾, a magyar-dalmát közjognak
télies alptörvényét képezik, mely át-
ment a dalmát történelmi tudatba, s máig
is élő gyökeret vert.

Ennek az 1358. békének alapján za-
badult föl Ragusa a a velencei ura-
lom alól, ennek következtében jött lé-
trn az 1358. máj. 27. két-oldalú elien-
tela szerződés, mely kiinduló pontja a
Diplomatariumnunkban feltüntetett vi-
szonyoknak.

III.

Ragusa városa értenstülvé a békekö-

tésről, melybe Velence csak hosszas
vonakodás után engedte Raguzát is be-
foglaltatni. Saraca illés érsek vezérlete
alatt követtséget küldött a visegrádi ud-
varhoz. E követtség tagjai valának:
Pietro Raguna, Giovanni Bona, Gio-
vanni Pietro di Gondola, és Giovanni
di Cerva előkelő patriciusok. A raguzai
követtség azonnal megkezdte a tárgyalá-
sokat a király tanácsával (tagjai az ok-
levélben alúllítottak) s midőn 1358. máj.
11-én végre a szerződés föltételeiben
megegyeztek, a kiküldöttek a magok és
az egész nép nevében megesküdtek a
szerződés hívséges megtartására. Ugyan-
ezt tette a magyar király is. A kikül-
döttek hangsúlyozták, hogy e szerződést
önként, szabad jó- akaratból kötik, mi-
nek az az értelme, hogy Velence ab-
dicatioja következtében visszanyerték
szabad rendelkezési jogukat.⁷⁾ Így fo-
gadta őket a „tutto lo Arsago“ (az e-
gész ország, a mint Magyarországot ne-
vezik) védszárnyai alá.⁸⁾

A szerződés pontjai a következők¹⁰⁾
a) Ragusa városa közönsége hűséget
esküszik a magyar királynak, és elien-
telája alá tartozónak vallja magát.
b) Alttalói hűségök elismerésekép
évenként 500 arany forintot (dukatot)
fizetnek.

c) Azt a 2500 arany iperpert, mely-
et a ráczországi királynak, s azt az
500 arany iparpert, melyet a bosnyák
bánnak évenként fizetnek, (két iperper

egy forintot ér) a királynak igérik meg-
fizetni, ha őket e hatalmasok zaklatá-
saitól megvédelmezi.

d) Évenként háromszor a király és
utódai tiszteletére ünnepélyes isteni tisz-
telet tartatik.

e) Szárazföldön úgy, mint vizen a
király lobogóját tartoznak viselni.

f) Ha király, vagy fia, vagy örököse
a városba jön, kellő tisztelettel fogad-
tassék, két ebédet s két vacsorát ren-
dezzenek tiszteletre.

g) Ha a király a maga költségén
indít tengeri hadjáratot, a város 30
gályát állít (t. i. a király költségére) s
egyét a város költségén szerel föl a had-
járat tartamára. Ha azonban a király
a dalmát hajóhadat (azoknak a váro-
soknak a költségére), azonfelül még
egyét; a király hatalmában áll bárme-
lyik módját a mozgósításnak elren-
delni.¹¹⁾

h) A király a várost, a rácz király,
a bosnyák bán s mindenki ellen megvé-
delmezi.

i) A király a városnak adományozza
a Curillatól Stagnoig terjedő területet.

j) A király épségben tartja a város
szokásait, a szárazföldön levő birtokok
ép úgy, mint a szigetek a város igazga-
tása alatt maradnak, comest „ex fide-
bus regni nostri“ választhatnak, kit a-
zonban a király erősít meg. Együttal a
patriciusi szervezet meghagyatik, a ve-
lencei régime alatti állapotok mind

czára csak csigalépésekkel halad előre. Az országos kiállítás, az állami kedvezmények, a belföldi ipar érdekében kifejtett akciók után, még most is azon tényvel állunk szemközt, hogy iparunk még nagyon kicsinyes hogy az osztrák ipar évenként mitegy 300 millió forint értékű cikkekkel küld a nyakunkra. Persze, hogy mi viszont nyers terményeket szállítunk Ausztriába, de nem erről van itt szó: a mit a természet nyújt vagy megtagad, az többnyire a természet-től függ, de az reánk nézve a szomorú, hogy oly gazdag természet mellett nincsen módunk más, élet-erős ipart teremteni.

Az előfeltételek bőségesen meg vannak nálunk egy virágzó ipar létesítésére. Ha valamely kevésbé termékeny vagy talánpességgű ország nem képes elegendő élelmiszereket természetien éz ezek importálására van utalva, e miatt a lakosságot nem érheti vád: ha azonban az ország, mely a természet-től dusan meg van áldva, nem képes oly ipart teremteni, mely szükségleteit fedezhesse és a külföld-höz kénytelen folyamodni, a dolog egészen más szint nyer.

Ez sajnos, az eset nálunk is es épen a fontosabb cikkek bevitelére erős lendületet. Így pl. a textilárak bevitelére az elmúlt évben 5 millió frttal multa felül a megelőző év bevitelét, 1888-ban ruhás és divatárakért 700,000 frttal, vasárúrkért egy millióval, agyagárúrkért 300,000 frttal, gépek és géprészekért 500,000 frttal, gyújtó árúrkért 800,000 frttal több ment ki a külföldre, mint 1887-ben és így a bevitel még mindig emelkedőben van, a mi iparunk fejlődésére nézve nem kedvező bizonyítvány. Az italok (sör stb.) bevitelére is 3 1/2 millió, a cukor-bevitelre egy millióval emelkedett és csak a bőrbranchenél mutatkozik 4 1/2 millió frt beviteli csökkenés. És 465 5

millió frt brutto bevételből 388 5 millió frt Ausztriára esik.

A közös vámterület védvámjai tehát iparunknak nem nyújtanak védelmet, mert saját belföldi csikkeit piacainkról kiszorítottatnak és eddig hasztalanoknak bizonyultak az ipar emelése körül kifejtett erőmegfeszítések, s mint előbb most is ki vagyunk szolgáltatva az osztrák iparnak.

Mint földmívelői állam kénytelenek vagyunk e vámrendszer valamennyi hátrányait elszedni anélkül, hogy annak előnyeiben is részesülhetnénk. Miután azonban a nemzetgazdasági axioma, hogy az az ország, mely egy másik országának valamint elad, attól is vesz valamint: a külföld, melyek iparcikkeit elöl a monarchia határai el vannak zárva, fölünk a gabnát, lisztet és bort csak nyomott áron veszi és a vámrendszerből a hasznat egyedül az osztrák ipar huzza.

A közölt számokat kiegészíthetnők még egész táblázatos kimutatásokkal, de ez felesleges; ugy is látszik, hogy mennyire égetővé vált már egy valódi belföldi ipar teremtése. Ez nem csak hazafiúi, hanem létkérdés is és reméljük, hogy az új kereskedelmi miniszternek ez fogja egyik legfőbb gondját képezni.

Osztrák akadémikusok. Fiume a legutóbbi időben napról napra élénkebb összeköttetésbe kezd lépni a dalmát kikötő városokkal, melyeknek kereskedelmét eddig kizárólag Triest monopolizálta. — A lajtantúlaknak úgy látszik nincs valami kiválóan inyére a magyar kikötő városból kiinduló kereskedelmi élnétség, a menyiben már nem egyszer hallottunk oly akadémikusokról, melyek a mellett hogy semmivel sem in-

dokolhatók, a Dalmácia felé irányuló tengeri kereskedelmi forgalmunknak határozott kárára vannak. — A legutóbbi napokban is egy fiumei tekintélyes kereskedelmi intézettel történt meg az eset, hogy üzleti sürgőnyeit egy osztrák ministeri rendelet következtében a cizmeteknek nem kézbesítették. — Megvagyunk győződve, hogy kormányunk teljes erejével fogja elejét venni az ily viszáts eljárásnak.

A municipium újjaszervezése. A városi municipium körében, mint értesülünk komolyan foglalkoznak egy oly irányú szervezés eszméjével, mely az igényeknek az eddigi szervezetenél jobban megfelelné. Ez ügyben Ciotta János városunk tevékeny polgármestere, már megis kezdette a munkálatokat.

Változások a fiumei m. kir. pénzügyi igazgatóság körében. A pénzügyi igazgatóságok illetőleg a pénzügyi hivatalok újja szervezése alkalmából a helybeli pénzügyi igazgatóság körében is fordulnak elő változások. Főemlített különösen ama tény, hogy helyettes pénzügyi igazgatóvá Dr. *Pöchlinger Elek*, kiváló szakférfiú hazánkia fog kinevezetni.

A fiumei kikötő építészeti munkálatok. A kikötőépítészeti munkálatoké hól el sejtével vették kezdetüket. — a kikötő-építés keretébe a következő építkezések vannak a főlvéve: a *fahátépítés, a IV számú molo építése, a Rudolf és a IV számú molo közti rakpart, a Mária Terézia molo folytatása, s a keleti rakpart kiegészítése.*

E munkák közül néhány már a legközelebbi években, az összes munkák pedig, mint azt annak idején kö-

zöltük, az 1894 év végére lesznek befejezendők. — A terebevelt kikötőépítési munkálatokra 4 millió tonna vagyis megközelítőleg 43 millió métermazsa anyag fog fölhasználatni.

CSARNOK

A gőzhajózás első százada

II.
Ilyenek voltak a hajózási viszonyok, s a kedélyállapotok, midőn a gőzhajózásnak hajnala derengeni kezdett.

Az 1788 év utolsó napja volt ama nevezett pillanat, melyen a gondolat szabadsága, és a modern tudomány örökre széttepte a kuruzslás rabszolgá lánczeit; a szabadság szellője megérinté Európát és az egész világot, egy új korszak virradt meg, s az emberiség történelmének egy fényes lapja nyílt föl. — A testvérgyilkos háború megszűnt Anglia és Észak-amerika közt, hol Washington bontotta ki a függetlenség zászlaját; azonban Europa az ónsúlyként reánehazódó napoleoni háborúk zajától visszhangzott, s keservesen nyögött a harci becsüvés súlya alatt.

És e harci zaj közepette volt három férfiú, a kik Watt Jakob geniusának életető erejével, a Homér által megjövendölt „önmagától mozdó” hajó megteremtésén fáradoztak. Az 1788 év október 24-én Skóciában a dalswintoni tavon *Miller, Symington, és Taylor* bocsátották vízre az első járművet melyet a gép ereje mozgatott. Az összereseglett falusi nép azt hitte, hogy a hajót *sohajok* mozgatják;

megmaradnak — Velence nélkül, ezen felül, a király a város területét és birtokait garantirozza.

k) A magyar alattvalók s a raguzai polgárok közt felmerülő jogi esetekre nézve az az elv állapított meg, hogy „actor teneatur sequi forum rei, nisi persone repariatur in loco delicti vel contractus, tunc alter alteri teneatur responderi coram iudice loci predicti,” ez elv azonban a halomföldi (Herzegovina) bosnyák és zetai (Montenegro) lakosokkal szemben nem alkalmaztatik, mert az ezekkel való külön szerződés¹²⁾ érvényben maradnak.

l) A király barátját barátjoknak, ellenségét ellenségeknek tartandják.

m) Ha a király valamely alattvalója Dalmáciában pártot üt, felszólítására egy gályát állítanak saját költségükön s azt három hónapig a király rendelkezése sere bocsátják.

n) Mindamellett, ha a király a ráczországi királyal, vagy Velencével háborúba elegendnék, a raguzaiak szabadon kereskedhetnek azok földjén.

A szerződés pontjai annyira szabatosak, annyira körülírják a szerződő felek jogait és köteleességét, hogy hosszú ideig Raguzá nemcsak, hogy nem óhajtott semmi változtatást, de szabadságai talpkövén tekintette ezt a „privilegiumot” s beéri az egyszerű megerősítéssel. A viszony, mely ez oklevélről élénk tűnik, röviden szólva:

a király megvédelmezi Raguzát bárki ellen, garantirozza belső és kereskedelmi szabadságait minden esetben, s nem korlátozza még nemzetközi szerződés kötésére való jogukat sem, kivéve, ha az illető az L) pont cathegóriájába tartozik;

a város pedig urának ismeri a királyt, adót fizet, külsőleg is manifestálja fővédnökségét s háború esetén segédelmére van.

Lajos király már a kiváltság-levél kiállítására következő nap meghagyja a lagosta-szigetbélieknek, hogy Raguzá városa kiküldendő comeseinek engedelmeskedjenek. (Dipl. 2.)¹³⁾

Raguzá nagy örömmel fogadta az új állapot híret s midőn 1358. jun. 3. az eskü átvételére kiküldött Péter boszniai püspök jul. közepén a városba érkezett lelkesülten fogadták. Jul. 18-án a tanács 125 tag jelenlétében letette az esküt s 200 arany ajándékot adott a király követének.¹⁴⁾ Velencének megköszönték eddigi jó akaratát az utolsó velencei contet: Marco Soranzot udvariasan elbűcsűztatták s akár csak egy független lett, saját cézge alatt működni, kezdő üzlet, kérték és kedvező privilegiumok alapján meg is nyerték az anyazület pártfogását.¹⁵⁾ 1360-ban jan. 3-án a király szabad comes-választási jogot engedélyez nekik, teljesen tetszésökre bizván ez actus „exceptis Venetis et ipsis adhaerentibus et amuis nostris” (11.)

IV.

Raguzá s Magyarország ezen kiváltság levelen alapuló viszonya két korszakra oszlik. Az első korszakban Raguzá tántorithatlanul ragaszkodik a magyar királyhoz, mindenakezjőjét a magyar politikai érdek tekintetbe vételével intézi, annak támogatásától remél segítséget szomszédai ellen, balsorsában pedig híven kitart mellette. Nagy-Lajos, Mária s még Zsigmond is egyetlen főpatronusai a köztársaságnak. Azonban már a XV. század második évtizedében az éleslátású raguzai tanács, melynek tagjai a távol keletig kereskedő üzerek megérezte a török szultán növekedő hatalmát, mely Szorbiát már leverte. A raguzaiak, firenzeiek genuaiak, pisaiak valóságos „tengeri tőzsdé”-t képviselnek, a törökök minden készületéről első kézből kapták a hírt, ők értesítik, a menyire épen érdeklőkben áll, a continentalis hatalmakat. A kereszténység védelmére búsán jövedelmező jelszavá vált ez éleles kalmárok szájában, „aurum omnes victa iam pietate colunt.” Meg kell adni Raguzának — s ez kiáltják Oklevélárunkból s levéltára egyéb iratiából is — hogy addig, míg a török hatalom túlsúlyra nem vergődött, míg a konstantinápolyi szultán Budáig nem hatolt, híven kitartottak a magyar király mellett. A köztársaság nem is cselekedhetett másképp. Gyarmatai nincsenek, te-

rülete kicsiny, melyet ha elveszt, minde az elvész. Midőn a védelmező Magyarország elhanyaglik, természetű fekvése megköveteli, hogy azt a hatalmat nyerje részére, mely helyébe lépett. Ez a török volt, ki azonfelül a köztársaság félelmes versenytársának: Velencének ellensége,

1) 1348. sep. 30-án kelt levelében tudatja Raguzával Velence a fegyverszünet megkötését. Monumenta Ragusina. Tom. II. 44 f. A fegyverszünetre vonatkozó összes okmányokat közli Wenzel G. M. Dipl. Eml. az Anjou-korból II. 301 — 329 II.

2) Engel i. m. 129 I. Thuróczy nyomán. Ez üdvözlésnek sem a raguzai levéltárban, sem a krónikákban nincs nyoma, a mi arra mutat, hogy a raguzai érsek „köz alatt” intézte a dolgot.

3) Wenzel G. tanulmánya: Magyarország teng. viszonyai, M. Akad. ért. 1837. 257—277, behatóan fejtegeti az Anjou állását az Adrián.

4) Wenzel i. m. II. 445. — Theiner Monument. Slav. Mer. I.

5) Ők voltak fegyver- és hajózásiállító, uralkodása folytán mindig előzékeny volt Velencével szemben. Volt-e tényleges confederatio közté s a köztársaság között, azt Ince pápa figyelmeztető levele után (1356.) melyben azt írja, hogy hallott a szövetségről, de a köztársaság nem relléktál rá: eldönteni nem lehet. Tény, hogy 1446-ban Velence még nem fogadta el a szövetséget. (Wenzel i. m. II. 143. I.) Huber Alfons Ludwig I. von Ungarn und die ungarischen Vasallenländer. Bécs 1884. 7. I. megörvja történetírónkat, hogy egyik a másik után indul. Annyi tény, hogy Horváth Mihály nagyban téved, mikor azt írja, hogy „Lajos értesülven, hogy Velence tetemes segélyhadat küldött Dusannak, nagy haragra gerjedt a fondor köztársaság ellen.” (Új dolgozat. II.

Byron
mozgo
E
követk
esemén
figyelm
azt hij
csodála
nek ez
gyunk,
jának
len eg
és mi o
mindez
hetlen
Az
pette
két eg
gyont
a gőzh
Papin
Francia
ségét,
a meg
lemény
Pa
gozott
cziars
ország
elfogad
glíaba
mutatt
zonban
az ég
hogy n
notta c
örög e
tott é
És
előny
ségré
sebb l
és Tay
jét ny
síthatt
Ké
Francia
ügyét,
lyett
megjeg
ritek -
279.) La
dát Szer
halt meg
Cortusia
lenzei s
e melybe
mintha m
67 — min
szerpebb
sikert, n
a szerbe
után Sz
tévés kö
Wenzel k
alatt kö
lenzei á
után. Lj
I. 1356.
csakogy
alatt var
Hung. II
nak, hog
oklevele
sethen 1
1872-ben
6) W
összes ir
7) M
Wenzel f
vonatok
kimondá
Quarneri
ab antiq
spectant
8) I
nikach i
Resti kr
1358. m
hogy a
1090 ar
fényesen
litottak
dat igón

Byron azt mondta volna, hogy úgy mozgott mint „egy élő tárgy”.

E magában véve csekély, de következményiben nagy jelentőségű esemény, megérdemli, hogy kellő figyelmünkre méltassuk, nehogy azt higgyük, hogy a csodálatosnál csodálatosabb jelenségek, melyeknek ez idő szerint szemlélői vagyunk, tán sok századok munkájának eredménye, holott csak egyetlen egy századnak a gyümölcsei; és mi dicsékedhetünk is azzal, hogy mindezek a mi századunk elévülhetlen művei.

Azonban a nagy öröm közepette nem lehetünk igazságtalanok két egyén iránt, kik életet és vagyont áldozva, méltán nevezhetők a gőzhajózás martírjainak - e két név: *Papin és Jouffroy*, kik mindketten Franciaországnak hirdetik dicsőségét, azonban oly dicsőségét, mely a meg nem értett geniushoz szüleménye.

Papin husz évnél tovább dolgozott találmányán, azonban Franciaországból száműzetvén. Németországba a dicsőség, hogy hajóját elfogadta. — Papin 1707-ben Angliába menekülve, találmányát bemutatva Newtonnak, ez utóbbi azonban annyira belé volt mélyedve az ég csillagzatának kutatásába, hogy nem igen értette meg a huzonnos orvost találmányát, és a szegény öreg elnem ismerve hanyagoltta életét.

És ha meggondoljuk, mily nagy előny háramlott volna az emberiségre, ha Papin Dénes szerencsésebb lett volna Miller, Symington és Taylor hazájában, és ha eszméjét nyolevevén évvel előbb megvalósíthatta volna.

Később Jouffroy mozdította elő Franciaországban a gőzhajózás ügyét, azonban ő is elismerés helyett léha udvaroncok gunyos megjegyzésével találkozott: *Ismeritek — mondották egymást közt —*

azt a hőbortost, a ki a tüzet és a vizet egyesíteni akarja?

Vigasztalásunkra szolgálhat azonban századunknak a munkája, hogy a gőzhajózás habár még nem fejlődött ki teljesen, de csecsemő korát mégis már jóval túlélte.

A gőzhajózás rövid idő alatt sok hajózási vonallal kötötte össze a földgömb különböző pontjait, melyek az emberiségre nézve ép oly nélkülözhetlenek, mint az emberi testnek az éltet adó erek.

A kezdetben félénk és lassú gőzhajó, mindig erősebb, és biztosabb járású lett, mindinkább merészebben hagyta el a folyókat s a tengeri öblöket.

Különbféle hírek.

Gróf Zichy Ágost kormányzó és családja e hó en hagyta el Fiumét, hogy a nyári szünidőket birtokaikon töltsék el. — A grófi pár elutazása alkalmából, számosan jelentek meg a vasuti állomáson.

Személyi hírek. — *Dárdai* Sándor országgyűlési képviselő és családja Abazsiában időzik. — *Lengyel* Miklós du-leignói vál. püspök egri nagyrépost a legközelebbi napokban városunkba érkezik, s itt több napig fog tartózkodni. — *Fésás* Béla miniszter, oct. tanácsos Rómerbadból, hol egészségére helyreállítása céljából tartózkodott, e hó 5-kén Fiuméba visszaérkezett.

Liszky Béla, honvéd százados, a fiumei honvéd keretszázad parancsnoka, a közelmúlt napokban foglalta el új állomását Fiumében.

Ünnepély a Clotild gyermekmenhelyen. A Clotild gyermekmenhelyen a záró ünnepély kapcsolatosan, kormányzóunk neje gróf Zichy Ágostné, mint a menhely alapítója „disztribúció” örvendeztette meg az intézet apró csemetéit, kik természetesen nagy örömmel fogadták a grófnőnek nemes lelkűségét.

A török vice-konzul helvettése.

Bourqui H. fiumei török vicekonzult két hónapig tartó szabadság ideje alatt *Frankfurter*. a fiumei szerb és brazilai konzulátusok titkája fogja helyettesíteni.

Fiók dohánygyár Portoróban. Emeltették annak idejében, hogy a napról napra el szegényedő tengerparti lakosság érdekében, mennyire kívánatos lenne új kereset források megnyitása, mely a szegény népet a nagyobb iségtől megmenetné; különösen hangsúlyoztuk ama körülményt, hogy akár Buccariban akár Portoróban, mily nagy segítségére lenne a szegény köznépnek, ha a kincstár fiók-dohánygyárat állítana föl. — Ez ohajzásnak, mint hírlék, csakugyan elég lesz tőve, a menyiben a fölállítandó fiók-dohánygyár részére, az e czélra alkalmas épületet már ki is szemelték.

A fiumei kormányzó a m. kir. állami elemi és polgári iskolában. Gróf Zichy Ágost kormányzó e hó 3-kán meglátogatta az intézetben rendezett iparkiallítást, melyről lapunk megelőző számában már részletesebb ismertetést közöltünk. A kormányzó, kit az intézet igazgatója *Donáth* Imre fogadott, és kaulozott, többszörösen fejezte ki meglepedését a kiállított tárgyak szépsége fölött, s ismételtén adott kifejezést ama ohajának, hogy a csinos műipari tárgyak elkészítésére, kiválóan alkalmas olajfa is földolgozásra kerüljön. — Miután a kormányzó a kiállításon egy negyed óráig időzött, az intézet igazgatójának köszönetét nyilvánítva, távozott. — Az iparkiallítást *Fésás* Béla min. oszt. tanácsos a közelmúlt napokban szintén meglátogatta, s arról a legelismertebb nyilatkozott.

Állami iskolaépület Fiumében. Gróf Zichy Ágost kormányzó, ki a hazai tanügy érdekében már évek óta a legszélesebb körű tevékenységet fejt ki, már régebbi idő óta foglalkozik ama dicséretes és életrevaló eszmével, hogy a magyar kir. állami elemi és polgári fiú és leányiskolák részére megfelelő épületet emeltesse. — E tervből kifolyólag gróf Zichy Ágost, már-már hajlandó volt az intézet részére a kellő telekről gondoskodni, azonban a terület csekélyisége folytán, az iskolaépítés ügye egyelőre ismét szünetelni fog. Nézetünk szerint nem ártana kísérletet tenni a kapuczius kert telek egy részének megvétele, mely központi fekvésénél fogva az iskolai céloknak leginkább megfelelhetne.

A fiumei tornaegylet kirándulása. A fiumei tornaegylet választmányja a közelmult napokban *Hadtól* Imre alelnökkel értekezletet tartott, az alatt, értekezletnek célja, egy társas kirándulást rendezni a tengeren. — Miután azonban a tengeri kirándulás tetemes kiadással járna, a tornaegylet tervezett mulatsága, valószínűleg a szomszédos vidékek egyik kies pontján fog megtartatni.

A Gresham biztosító társaság egy második vezérügynökséget állított föl Fiumében, mely működését kizárólag Dalmáciára és a szomszédos Isztriára terjeszténi ki. — Az újonnan szervezett vezérügynökség főnökévé *Bergl* Gyula a fiumei vezérügynökségnek népszerűségnek örvendő főnöke neveztetett ki.

Időjárásunk. Más esztendőben a nyári időszak alatt ugyancsak van mit tünnünk a forró napnak izzasztó melegétől, ez évben azonban alig mulik el nap, melyen kisebb nagyobb esőzés megne áztatná szomjas sziklatalajunkat. Es mig máskor a forró napsugár elsorvasztja, s lankadtá nyomorítja a növényzetet, ez idén még most július hóban is a növényzet buján tenyészik s tele van éltel, és virulással.

Keresk. és tengerészeti hírek.

Tárházak a Rudolf molon. A Rudolf molon ez időszertit építés alatt álló tárházak munkálatai Celligoi jónévt mérnök vállalatában nemsokára fedél alá kerülnek. — A tárházak vas szerkezetűek már csaknem teljesen készen vannak, s mi akadály sem forog föl arra nézve, hogy az ép oly czélszerű mint díszes tárházak ez év végére el ne készülhessenek, s így a forgalomnak átadatassanak.

A szilvakivitel Fiumén át. A szilvakivitel, mely a megelőző években jelentőségre vorogódott, a legutóbbi időben tetemesen csökkent. Míg ugyanis az 1888 év október hó 1-től kezdve a f. évi június hó végéig alig 47.300 métermázsza szilva vitetett ki, azalatt az 1887 évi október hó 1-től a múlt évi június hó végéig 159.000 métermázsza került Fiumén át kivitelre. — A trieszti kikötőn át irányuló kivitel az utóbbi időben hasonlóképp tetemesen csökkent.

A Budapest és Fiume közt utazó közönség érdekében. Ugy a magyar kir. állami vasutak központi állomásáról valamint a déli vasut budapesti pályaudvarából kiinduló vonalokon az illető vasutak igazgatósága közvetlenül kocsiközlekedésről gondoskodott a Budapestről Fiuméba, és viszont a Fiuméből Budapestre utazó közönség kényelme érdekében. Az igazgatóságok ez intézkedései fájdalom, vajmi kényelmére sincs az érdekeltek közönségnek. A vonat személyzet ugyanis, és pedig különösen már Budapesten oly utasokkal tölti meg az kocsikat, kik a *közlebbi* és távolabbi állomásokra váltanak jegyet, a nélkül, hogy a Fiuméba utazó és a hosszabb út alatt nyugalmat igénylő közönség kényelmére a legkisebb tekintettel is lennének. Miután még vagyunk győződve arról hogy az illető vasuti igazgatóságoknak a külön kocsik rendszeresítésével ilyen intenciói nem lehetnek, figyelmükbe ajánljuk az utazó közönségnek, az e tekintetben már nem egyezben fölmerült panaszainak orvoslását, hogy így a nem épen jogosulatban kifakadásoknak eleje vétséssék, de legfőképpen azért, hogy a közönségnek érdeke és megkívánható kényelme biztosítható.

Parti gőzhajózásunk emelkedése. A Sverljuga és társai féle gőzhajózási vállalat hajóinak számát ismét szaporítani ohajlja. A mellett ugyanis, hogy a nem rég készült „*Velebit*” hajó mintájára a társaság egy újabb gőzöst rendelt meg a trieszti hajógyárban, számdekában megvenni a „*Sony*” nevű csinos gőzhajót, mely ez idő szerint Fiume és Zengg közt közlekedik.

Hadi hajók a Quarneróban. Julius hó 4-kén több hajó fordult meg kikötőnk előtt. Igá a többi között az 5900 tonnás „*Erzherzog Albrecht*” karamáta kajó, a „*Habicht*” nevű 80 tonnás torpedóhajó, s még más két torpedó naszád, s végül a „*Prins Eugen*” panczélos hajó. — A hadi hajók rövid gyakorlat után a keletnek vették útjukat.

Orosz gőzhajók a Dunán. Miként Bukarestből jelentik, a Szulina-torkolatba a napokban érkezik két orosz gőzhajó, a „*Romania*” és az „*Ignatiev*”, melyek Liverpoolban épültek a Gagarin-féle orosz dunagőzhajózási társaság számára. E társaságot az orosz kormány jelentékeny szubvenciával segítyezi. — Az első sz. duna-gőzhajózási társaság, mely Cassian elnöksége alatt folyton tért vesztett az alsó Dunán, valóban saját érdekében járja el, ha mielőbb meggyezésre lépne a magyar kormányval, mely a társaságot bizonyára nagyobb és átvös mozgékonyaság kifejtésére fogja birni.

Möcs Zsigmond
felelős szerkesztő.

279.) Lajos 1356. máj. 4-én gyűjti össze hadát Szerbia ellen Dusan meg már 1355. végén halt meg. Azután a Horvátok idezte Historia Curtianorumban (Muratori) egy szó sincs velenzei segélyesapatokról. Egyáltalán naivitas e mélybelátású királyt mindig egy történeti fel. mntba minden elemlele át dupirozta volna s őt mindig a „segérettett ország” védelmezője szerepében léptetni elő. Ellenkezőleg, ő aratótt sikert, mikor Velenzét, mely azt hitte, hogy a szerbek ellen indúl, meglépi. Dusan halála után Szerbia nem volt veszedelmes többé. Egy téves közülményt kell még említenünk, hogy Wenzel Ince pápa 1366. júl. 17. levelét 1357. alatt közli a Copia de Commemorati ez. velenzei államkönyvből (i. m. II. 479.) V. 169. után. Ljubici a Mon. Slav. Mer. III. köt. 327. J. 1356. alatt ugyanabból a gyűjteményből, csak hogy kivételkép jó copióból, a mely V. 79. alatt van. Theiner pedig a regestákából (Mon. Hung. II. 23.) közli. Az a hibája van ediczióinknak, hogy a már közölt s újra leonyomatott okleveleknél a litteraturát nem adják. Ez esetben a magyar editio 1876-ben, a horvát 1872-ben kelt.

2) Wenzel i. m. II. 490—522 l. közli az összes irományokat.
3) Magyar Történelmi Tár XI. köt. 19. l. Wenzel G. közlése. E békében a Dalmáciára vonatkozó rész teljes épségében megtartatik, kimondatik, hogy az „a medietate scilicet Quarnerii usque ad confines Duracii tanquam ab antiquo de jure regio et corone Hungarie spectanti et pertinenti”.

4) Izjedovanije ob izstoriceszkieh pamjatnikach i bitopisateljah dubrevnka. Makusev Resti krónikájából 401—402. l. A követküldést 1358. márczius 1-én határozták el, kimondván, hogy a ki a küldetést el nem fogadja, azonnal 1000 arany forint bírságot fizet. A követséget fényesen felszerelték, egy fégyeres gályát állítottak rendelkezésre szárazföldön anyai lo-dat igényelhettek, a menyti nekik tetszett,

viszöltözethen, egyenruhás inasokkal, külön kappal, jegyzővel állítottak be Visegrádra. A pirállyak ajándékokat vittek: szép selymokat (Monumenta Ragusina. Libri reformationum. Tom. II. 209. s. kk. II.) Aprilis 11-én indultak el. Ugyanakkor a körültekintő polgárok Bosznia és Szerbiába is küldtek követeket, kik a jó viszony útját legottan egyengessék.

5) Speratus Nodino: Annales Ragusini. A. nonymi 10. l. és Annales Nicolai de Raguna 269—33. l. Scriptores Slav. mer. I. Zagr. 1883. Horv. Akad. kiadványa.

6) Diplomatarium Rag. 3—8. II. l. sz.

7) Ez a passus a krónikásokról s az oklevélben különélekép adaták; Resti (Makusev sev 402. l.) azt írja: „so il ré facesse armata marittima, la republica sia obligata dar a spese proprie da trenta galere in su, (tehát legkevesebb 30-ot) una galera a servirlo per tutto il tempo, che l'armata del ré galere regie stesse in mare (eddig egyezik), e pure se il ré facesse armata delle galere in Dalmazia a spese di quelle comunita, li Ragusei in tal caso siano tenuti dare ogni decima galera (tehát Ragusa csak minden 10 gályát állít).

8) Miklosich és Pučić műveiben.

9) Az arab számok a Diplomatariumban közölt oklevelek sorszámit jelentik.

10) Monum Rag. Tom. II. 229/30. l. és Resti Makusevnel.

11) N. de Rignina i. m. 231. l. — Engel i. m. 135. és 303. l.; 1358. jan. 2-án a velenzeiek kimondják, hogy „omnes Ragusei nati in Ragusio et ex eis nascituri de cetero sint civis nostri Veneciarum.”

Pénzkölcsön

közvetítették önálló, elfogadható társadalmi állásban levő egyének részére, u. m. iparosok, kereskedők, hivatalnokok katonatisztek, magánzók, birtokosoknak stb., ugyszintén hölgyeknek is módhoz képest 100 frttól 2000 frtig, mint magán személyhitel, könnyű havi vagy három havi törlesztésre

6°-os kamat mellett
ingatlanok betáblázására

1000 frttól hármily összegig, tetszés szerinti amortizációra esetleg amortizáció nélkül, 4¹/₂ és 5°-ra.

Convertálások (átiratások) kölcsönügyletek, hitelműveletek előnyösen eszközöltnék. Megbízások diskrétül és pontosan teljesítetnek. Bővebbet.

Steiner G. A. Budapest

Gróf Károly-utca 12.

Levélbeli megkéréséhez 3 drb. válaszjeggy csatolandó.

Lechner József

cs. k. udvari szállító és ő cs. k. Fensége József főherczeg udvari szállítója

BUDAPESTEN, váci utca 7. sz. ajánlja 81 év óta fennálló

Óra-Raktárát

Óra-Raktárát

olesó árak és kezesseg mellett.

Női remontoir-órák:

Nikel-órák frt. 13. — aczél-órák frt. 13. —
Ezüst-órák frt. 16. — aranyórák kristály üveggel frt. 25. — aranyórák dupla fődéllel frt. 35. —

Férfi remontoir-órák:

Legkínobb nemű valódi svájci nikel-órák vasúti szolgálatban levőknek, gazdáknak, munkásoknak stb. . . fr. 12. —
Aczél-órák henger művel. . . . . 15. —
Ezüst-órák kristály-üveg és horgony-művel. . . . . 20. —
Ezüst-órák dupla fődéllel és horgony-művel. . . . . 24. —
Arany-órák kristály üveggel és horgony-művel. . . . . 40. —
Arany-órák dupla fődéllel és horgony-művel. . . . . 55. —
Szives megbízások a vidékről utánvét mellett fogantositatnak.
Javitások kezesseg mellett legjobban eszközöltnék.

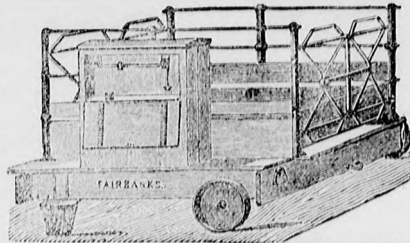
FAIRBANKS-MERLEGEK

Az egész világon a legtökéletesebbnek ismerte mérleg-szerkezetek.

A szabadalmazott Fairbanks mérleget százados rendszernek, rendkívül érzékenyek és tolosulylyal vannak ellátva.

Tartosság, pontosság és könnyű kezelésüknel fovaaz összes világkiállításokon első díjat nyert legkínobb mérleg.

A jutányos árakban — melyek súlyokkal számított tizedes mérleg-árainál nem magasabbak — a hitelesítés, csomagolás és vasutrá való feladás költségei befoglaltatnak. Gazdasági szekér- és szak-mérlegeink, valamint mérhamérlegeink a legkedveltebb mérleg-szerkezetek. Gyártásunk állami felügyelet alatt áll.

Cim: Osztr.-magy. Fairbanks-társaság mérleg- és gépyára Jhen Block vezérigazgató.

BUDAPEST, Andrássy-ut 12.

Árjegyzékkel és felvilágosítással szolgál a központi iroda; Gyár: Ujpost — K. Megyer.

„ADRIA“

Magyar tengeri hajó-zasi részvénytársaság,

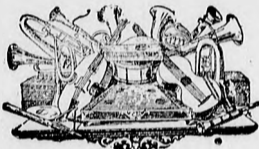
1889. Julius havában az alant felsorolt első osztályú gőzhajók (vagy más póthajók) fognak Fiume nyugot-európai és amerikai kikötők között közlekedni, ha csak rossz időjárás vagy e före nem látható körülmények a meneteket meg nem akadályoznak:

	Gőzös	1889 június
Rio de Janeiro, Santos	Triest, Fiume	„Széchenyi“ 1-10
Newcastle	„B. Kemény“ 1-10	
Antwerpen	Venedig „Stefanie“ 1-10	
London	Triest „Bona“ 1-10	
Glasgow	Ancona, Venedig, Fiume „Jókai“ 5-15	
Liverpool	Triest, Fiume „Aleppo“ (Cunard Line) 5-15	
Middlesbro	„Adria“ 10-20	
Bordeaux	Fiume „Tibor“ 10-20	
Hull, Newcastle o/T	Triest, Fiume „Bassano“ 10-20	
Liverpool	„Saragossa“ (Cunard Line) 20-30	
Fiume	London „Winstead“ 1-10	
„ „	Liverpool „Malta“ (Cunard Line) 5-15	
„ „	Leith „Szápáry“ 10-20	
„ „	Barcelona, Rouen „Tisza“ 10-20	
„ „	London „Zaire“ 10-20	
„ „	Bordeaux „ „ 10-20	
„ „	Hull, Newcastle o/T „Comó“ 15-25	
„ „	New-York „ „ (Anchor-Line) 15-25	
„ „	Glasgow „B. Kemény“ 20-30	
„ „	Liverpool „Tarifa“ (Cunard Line) 20-30	

A már életbe léptetett vagy még alkalmazandó vesztigári intézkedések következtében tönkérhető járat elmaradásért, vagy a fentemlített gőzösök későbbi indulásáért a társaság felelőséget nem vállal.

FIUME, 1889. június hóban.

1885. évi
Az budapesti
országos általános kiállítás-
son az első
díjjal kitüntetve.

PILÁT PÁL

hangszergyáros, Budapest, Kerepesi-ut 17.

ajánlja mindennemű vonós-, fuvó- és ütő-hangszereit, húzó- és zsj-harmonikáit valamint ezek kellekeiből dúsan felszerelt raktárát. — Javitások elfogadtatnak. — Használt hegedűk becsereleltnék. — Legujabban megjelent képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

ALAPITTATOTT 1874.

MAUTHNER ÖDÖN

magkereskedése

József főherczeg Ő cs. és k. fensége udvari szállítója

Budapest, koronaherczeg-utca 18 sz.

A n. é. gazda- és kertészközségg figyelmébe ajánlja

mindennemű

here-, fű-, takarmányrépa-, konyhakerti-, virág- és erdei magvakkal

dúsan ellátott raktárát.

A czég mindama kiállításokon, melyeken részt vett, mindig az első díjjal lett kitüntetve.

A czég főárjegyzéke, mely 164 oldalra terjed és a magárjegyzékek közt a legnagyobb és legérzsetesebb, kívánatra ingyen és bérmentve küldetik meg.

Fehruár 1-től május 1-ig az üzleti helyiségek reggeli 7 órától éjfélt után 2 óráig nyitvak és így minden rendelés meg beérkezte napján vétetik elintezés alá.

Kiadó tulajdonos: MÖCS M

Arlste, erste und grösste

K. K. priv.

Cementwäpen-Fabrik

Perlmöser Portland-Cement,
Kufsteiner hydraul. Kalk,
Schotwäner Stucatur-Gyps,
Schotwäner Alabaster-Gyps,
Cement-Plasterungs-Platten,
für Einbauten, Kacheln, Verputzen,
Gänge etc.

Marmor-Mosaik-Platten
für Vestibüls, Gänge, Küchen etc.
etc., ebenso

Eingelgte Marmor-Mosaik-
Platten,
Betondeckungen,
Stalleinrichtungen, Canalrinnen,
Pissoir-Einrichtungen, Brunnen-
einrichtungen, etc. etc.

WIEN, Wieden, Wurstgasse 3.
Preisliste gratis und franco!

BATTARA P. kő- és könyvnyomdája.